

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	9
2. Źródła prawa pracy	11
3. Stosunek pracy	12
4. Umowy cywilnoprawne	17
5. Wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia	19
Regulamin wynagradzania	19
Terminy i miejsce wypłaty wynagrodzenia	19
Ochrona wynagrodzenia za pracę	20
Świadczenia przysługujące w okresie czasowej niezdolności do pracy	20
Odprawa rentowa lub emerytalna	21
Odprawa pośmiertna	21
6. Obowiązki pracodawcy i pracownika	22
7. Czas pracy	25
Normy i ogólny wymiar czasu pracy	25
Okresy odpoczynku	26
Praca w godzinach nadliczbowych	26
Praca w porze nocnej	27
Praca w niedziele i święta	28
8. Urlopy pracownicze	30
Urlopy wypoczynkowe	30
Plan urlopów	31
Urlopy bezpłatne	32
9. Uprawnienia związane z rodzicielstwem	33
10. Zatrudnianie młodocianych	36
Umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego	36
Szczególna ochrona zdrowia	37
Urlopy wypoczynkowe	37
11. Bezpieczeństwo i higiena pracy	38
Podstawowe obowiązki pracodawcy	38
Prawa i obowiązki pracownika	39
Odzież i obuwie robocze	40
Posiłki profilaktyczne i napoje	40
Lekarskie badania profilaktyczne	41
Szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy	42
Wypadki przy pracy	48
<i>Co to jest wypadek przy pracy</i>	49
<i>Co zrobić jeżeli doszło do wypadku przy pracy</i>	50

<i>Dokumentacja powypadkowa</i>	50
<i>Świadczenia związane z wypadkiem przy pracy</i>	51
<i>Wypadki w drodze do pracy i z pracy</i>	53
<i>Pierwsza pomoc w razie wypadku</i>	53
<i>Pierwsza pomoc przy środkach chemicznych</i>	54
<i>Zdarzenia potencjalnie wypadkowe</i>	55
<i>Choroby zawodowe</i>	55
12. Zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy	57
Tworzenie zakładowego systemu zarządzania bezpieczeństwem	57
Zaangażowanie kierownictwa oraz polityka bezpieczeństwa i higieny pracy	58
Planowanie	58
Wdrażanie i funkcjonowanie	58
Sprawdzanie oraz działania korygujące i zapobiegawcze	59
Przegląd wykonywany przez kierownictwo i ciągłe doskonalenie	59
Certyfikacja systemów zarządzania bhp	60
Korzyści z wprowadzenia systemu zarządzania bezpieczeństwem	60
13. Ryzyko zawodowe	61
Ocena ryzyka zawodowego	61
<i>Cele oceny ryzyka</i>	61
<i>Prowadzenie oceny ryzyka</i>	62
<i>Błędy pracowników</i>	63
<i>Subiektywność oceny ryzyka</i>	63
<i>Działania wynikające z oceny ryzyka</i>	64
Zasady bhp przy obsłudze maszyn	64
Zagrożenia związane z eksploatacją urządzeń elektrycznych	68
<i>Porażenie prądem elektrycznym</i>	69
<i>Zagrożenia pożarowe</i>	70
<i>Elektryczność statyczna</i>	70
<i>Ochrona przed skutkami wyładowań atmosferycznych</i>	71
<i>Uwalnianie porażonego spod napięcia</i>	71
<i>Prace szczególnie niebezpieczne w energetyce</i>	71
Ochrona przed zagrożeniami chemicznymi	75
<i>Ocena ryzyka chemicznego</i>	75
<i>Identyfikacja czynników chemicznych</i>	76
<i>Karty charakterystyki</i>	77
<i>Prowadzenie oceny ryzyka zawodowego stwarzanego przez czynniki chemiczne</i>	77
<i>Ryzyko związane z narażeniem inhalacyjnym</i>	79
<i>Metody ograniczania ryzyka</i>	79
Hałas	83
Ryzyko związane z czynnikami psychospołecznymi	84
<i>Co to jest stres</i>	84
<i>Skutki ekonomiczne stresu w pracy</i>	85
<i>Przyczyny stresu zawodowego</i>	85
<i>Pracownicy szczególnie zagrożeni</i>	87
<i>Jak ograniczać poziom stresu</i>	87

<i>Mobbing i dyskryminacja</i>	88
<i>Przeciwdziałanie mobbingowi</i>	90
Organizacja stanowisk pracy przy monitorach ekranowych	91
Transport wewnętrzny i magazynowanie	95
<i>Transport zmechanizowany</i>	95
<i>Transport ręczny</i>	96
<i>Ręczne przemieszczanie ciężarów</i>	98
<i>Transport ręcznie poruszanymi wózkami</i>	98
<i>Prowadzenie transportu ręcznego przez kobiety</i>	99
<i>Magazynowanie</i>	99
Ochrona przeciwpożarowa	100
14. Odpowiedzialność za nieprzestrzeganie przepisów prawa pracy	103
Odpowiedzialność porządkowa	103
Odpowiedzialność wykroczeniowa	104
Odpowiedzialność karna	105
15. Odpowiedzialność materialna	107
16. Związki zawodowe i społeczna inspekcja pracy	109
17. Organy nadzoru nad warunkami pracy	110
Państwowa Inspekcja Pracy	110
Państwowa Inspekcja Sanitarna	111
Państwowa Straż Pożarna	111
Urząd Dozoru Technicznego	112
Urzędy Górnicze	112
Załącznik nr 1. Ochrona przeciwpożarowa – wskazówki dla pracodawców oraz osób szczebla kierowniczego	113
Obowiązki z zakresu ochrony przeciwpożarowej właściciela, zarządcy, użytkownika budynku	114
Obowiązki osób kierujących pracownikami z zakresu ochrony przeciwpożarowej	114
Ogólne zasady ochrony przeciwpożarowej	116
Akcja ratownicza	117
Ewakuacja	117
Załącznik nr 2. Wybrane elementy pierwszej pomocy w nagłych wypadkach	119
Główne zasady prowadzenia akcji udzielania pierwszej pomocy na miejscu zdarzenia	119
Ocena miejsca zdarzenia	120
Organizacja akcji ratowniczej	120
Próba nawiązania kontaktu ratownika z poszkodowanym i ocena tych działań	121
Sposób udrożnienia dróg oddechowych	122
Sposób prowadzenia pośredniego masażu serca	122
Sposób wykonywania sztucznego oddychania	123
Stany zdrowia związane z nieprzytomnym	124
Stany zagrożenia życia związane z układem krążenia	126
Stany zagrożenia życia związane z układem oddechowym	129
Stany zagrożenia życia związane ze wstrząsem	131

Stany zagrożenia życia związane z cukrzycą	132
Stany zagrożenia życia związane z urazami: ranami i krwawieniami	133
Urazy kończyn: złamania, skręcenia, zwichnięcia	136
Urazy gałki ocznej	138
Stany zagrożenia życia związane z zatruciami	139
Stany zagrożenia życia związane z oparzeniami	142
Stany zagrożenia życia związane z porażeniem prądem elektrycznym	143
Zasady lokalizacji i użytkowania apteczki w zakładzie pracy	145
Zalecane wyposażenie apteczki	145
Wykazy i instrukcje przy apteczce	146

Dział dziesiąty Kodeksu pracy – Bezpieczeństwo i higiena pracy	147
Podstawowe obowiązki pracodawcy	147
Prawa i obowiązki pracownika	149
Obiekty budowlane i pomieszczenia pracy	150
Maszyny i inne urządzenia techniczne	151
Czynniki oraz procesy pracy stwarzające szczególne zagrożenia dla zdrowia lub życia	151
Profilaktyczna ochrona zdrowia	153
Wypadki przy pracy i choroby zawodowe	155
Szkolenie	157
Środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze	158
Służba bezpieczeństwa i higieny pracy	159
Konsultacje w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz komisja bezpieczeństwa i higieny pracy	160
Obowiązki organów sprawujących nadzór nad przedsiębiorstwami lub innymi jednostkami organizacyjnymi państwowymi albo samorządowymi	161
Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczące wykonywania prac w różnych gałęziach pracy	161

Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	162
Rozdział 1 Przepisy ogólne	162
Rozdział 2 Rodzaje świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, warunki nabywania prawa do świadczeń, zasady i tryb ich przyznawania, ustalania ich wysokości oraz zasady ich wypłaty	165
Rozdział 3 Zbieg prawa do świadczeń	171
Rozdział 4 Zasady różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków	172
Rozdział 5 Zasady finansowania prewencji wypadkowej	175
Rozdział 6 Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe	175

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy	179
Dział I Przepisy wstępne	179
Dział II Obiekty budowlane i teren zakładu pracy	181
Dział III Pomieszczenia pracy	183

Dział IV	Procesy pracy	188
Dział V	Pomieszczenia i urządzenia higienicznosanitarne oraz zaopatrzenie pracowników w napoje i środki higieny osobistej	203
Dział VI	Przepisy przejściowe i końcowe	204
Załącznik nr 1	Szczegółowe zasady stosowania znaków i sygnałów bezpieczeństwa	205
Załącznik nr 2	Szczegółowe zasady stosowania środków ochrony indywidualnej	211
Załącznik nr 3	Wymagania dla pomieszczeń i urządzeń higienicznosanitarnych	219

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2000 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy ręcznych pracach transportowych 228

Rozdział 1	Przepisy ogólne	228
Rozdział 2	Przepisy ogólne dotyczące organizacji ręcznych prac transportowych	229
Rozdział 3	Przemieszczanie przedmiotów przez jednego pracownika	231
Rozdział 4	Zespołowe przenoszenie przedmiotów	231
Rozdział 5	Przemieszczanie materiałów szkodliwych i niebezpiecznych	232
Rozdział 6	Przemieszczanie ładunków za pomocą poruszanych ręcznie wózków oraz tacek	232
Rozdział 7	Przemieszczanie ładunków przy użyciu ręcznie napędzanych dźwignic	233
Rozdział 8	Przepisy końcowe	234

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy 235

Rozdział 1	Przepisy ogólne	235
Rozdział 2	Wymagania dotyczące użytkowania maszyn	236
Rozdział 3	Minimalne wymagania dotyczące maszyn	240
Rozdział 4	Kontrola maszyn	244
Rozdział 5	Współdziałanie pracodawcy z pracownikami w celu zapewnienia bezpieczeństwa przy użytkowaniu maszyn	245
Rozdział 6	Przepisy przejściowe i końcowe	245

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych 246

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy 250

Załącznik nr 1	Rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy (wzór)	255
Załącznik nr 2	Karta badań i pomiarów czynników szkodliwych (wzór)	256

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów 257

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie rodzajów prac wymagających szczególnej sprawności psychofizycznej 259

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1996 r. w sprawie wykazu prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet 261

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy	265
Załącznik nr 1 Ramowe programy szkolenia	270
Załącznik nr 2 Karta szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (wzór)	281
Załącznik nr 3 Zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (wzór)	282
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy	284
Dział VII Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – Bezpieczeństwo użytkowania	288
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe	293
Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (wyciąg)	298